

Høringsuttalelse – Evalueringen av Den kulturelle skolesekken

EVALUERINGENS FORMÅL

Evalueringen av DKS skal først og fremst ha som mål å gi politiske myndigheter grunnlag for å fatte hensiktsmessige beslutninger om videreføringen og utviklingen av DKS. Slike beslutninger vil kunne omfatte innholdsmessige, strukturelle, organisatoriske og økonomiske forhold. Evalueringen bør derfor avdekke svakheter ved disse forholdene, og holde fram muligheter for forbedringer.

Ut fra dette bør vi forvente at evalueringen setter lys på disse tre hovedområdene:

- Barns kunst- og kulturmøter i et læringsperspektiv
- Ansvarsfordeling og ressursforvaltning i DKS
- Det praktiske samspillet mellom aktørene i DKS

Musikk i Skolen (MiS) finner i hovedsak igjen drøftinger av disse områdene i rapporten. Den trekker fram en rekke vesentlige og relevante problemstillinger som vi kjenner igjen. Rapporten trekker konklusjoner og gir anbefalinger som kan være et fruktbart og godt grunnlag for konkrete forslag til en videre utvikling av DKS.

Vi øyner likevel et metodisk sprik i måten kulturektoren og skolektoren er vurdert på. Valg av metode kan for så vidt være uproblematisk isolert sett, men kan gi et litt skjevt bilde når de to sektorene på denne bakgrunn blir holdt opp mot hverandre. Vi synes imidlertid det er lite tjenlig å polemisere mot deler av rapporten. Poenget må nå være å gripe fatt i en del av de sentrale utfordringene som rapporten peker på, og konkretisere tiltak i lys av disse.

Kjernen i DKS

Det er viktig å ha klart for seg den dimensjon som ligger til grunn for DKS, og det formål satsingen skal tjene.

Begrepet ”den estetiske dimensjon” brukes gjerne i en vid og generell sammenheng, og betegner menneskets sanse- og opplevelsesmessige erfaringer og menneskets skapende, kunstneriske aktiviteter. Den estetiske dimensjon består ut fra dette av tre hovedmoment:

- estetisk opplevelse
- estetisk erfaring/praksis
- estetisk vurdering/kritikk

I den estetiske dimensjon ligger en erkjennelse av at barn og unge lærer og utvikler seg gjennom å bruke alle sanser.

Læreplanverket skal danne grunnlaget for skolens arbeid. Prinsipielt sett bør planverket være så vidt og omfattende at enhver skole kan velge mellom et stort register av aktiviteter, metoder innfallsvinkler og grep i sitt arbeid med å bidra til elevenes læring og utvikling.

Kulturell kompetanse er å virkeliggjøre den estetiske dimensjon i opplæringen. Kulturell kompetanse bør inneholde evnen til:

- å kunne oppleve estetiske uttrykk
- å uttrykke seg kroppslig og symbolsk, og beherske estetiske uttrykksmidler og kunstfaglige medier
- å kunne tolke og vurdere estetiske uttrykk
- å kunne forstå det estetiske og kunstens rolle i samfunnet

Utdanningens formål er todelt: Selvrealisering for den enkelte, og samtidig hvordan den enkelte kan bidra til et bedre samfunn. Dette betinger at kunnskaper og ferdigheter blir integrert i et verdifelleskap, og det blir derfor en sentral oppgave å utvikle sosial kompetanse og samarbeidsevner.

HOVEDUTFORDRINGER

MiS vil trekke fram 3 hovedutfordringer i det videre arbeidet med DKS:

- A) Samarbeid skole og kultur/kunst
- B) Kompetanseutvikling
- C) Forskning

Disse utfordringene må også ligge til grunn ved en framtidig utvidelse av DKS.

A) SAMARBEID SKOLE OG KULTUR/KUNST

Rapporten peker på at forholdet mellom skole og kultur/ kunst- sektorene i DKS er mangfoldig og spenningsfylt. Det blir anført at DKS sitt svake punkt er det delte ansvaret mellom de to departementene, hvor KKD har ansvaret for pengene, mens KD har ansvaret for arenaene der pengene skal brukes. Det blir pekt på at denne spenningen er størst på statlig og regionalt nivå, men at det har utviklet seg en økt samforståelse over tid. Dette berører selve grunnfjellet i DKS, som nettopp er forankringen av satsingen i de to sektorene. Graden av forankring får konsekvenser for blant annet struktur/organisering, mandat og kompetanseutvikling.

Evalueringen tyder på at kultursektoren i stor grad definerer innhold og samarbeidsformer i DKS, og at skolen har lite inngrep på statlig nivå og fylkesnivå. Kulturen framstår som eier, mens skolen er mottaker. Evalueringen peker også på at i realiseringen av styringssignalene, er det ulike oppfatninger om virkemidler og mål. Dette er et sprik som man må ta alvorlig.

MiS vil understreke at det må være både en forutsetning og et krav at kultur- og skolesektoren skal samarbeide på alle organisatoriske nivå. Fylkeskommunen og fylket får klare signaler gjennom sine tildelingsbrev, og vi oppfordrer til at det gis enda tydeligere sentrale føringer fra KD og KKD om hvordan DKS skal realiseres i skolen.

Gjennom sentrale føringer må det etableres en felles forståelse i de to sektorene om hva DKS skal være. Felles møteplasser vil være viktige tiltak i dette, eksempelvis kulturvalg, konferanser, kurs og kompetanseutviklingstiltak.

Det må legges til rette for systematisk og forpliktende samarbeid mellom fylkeskommunens kulturavdeling og fylkets utdanningsavdeling. På kommunenivå må det legges til rette for et tilsvarende samarbeid mellom kultur- og skolesektor.

Overordnede mål

DKS har 3 overordnede mål:

- medvirke til at elever i grunnskolen får et profesjonelt kulturtilbud
- legge til rette for at elever i grunnskolen får lettere adgang til, gjøre seg kjent med og får et positivt forhold til varierte kunst- og kulturuttrykk
- medvirke til å utvikle en helhetlig og bevisst innlemmelse av kunstneriske og kulturelle uttrykk i realiseringen av skolen læringsmål

De to første målene er lett synlige, noe som også går fram av evalueringen. Det tredje er ikke så lett å få øye på, og representerer også en side ved DKS som ikke er så enkel å etterprøve.

Her berører vi imidlertid en svært sentral side ved DKS som må løftes mer fram: *Det må legges større vekt på elevenes egenaktivitet, slik at en gjennom denne pedagogiske merverdien kan styrke elevenes læringsutbytte og i større grad nå skolens læringsmål.*

MiS vil framheve at DKS i større grad må preges av dialogisk formidling, ikke minst for å nå skolens læringsmål. En større del av midlene bør gå til dette. Gjennom å belønne initiativ og styre pengene dit hvor det er gode ideer og planer, vil en også bidra til å plassere ansvar på lederne. Jfr. nedenstående punkt om ledelse.

MiS mener det vil være hensiktsmessig at det utarbeides system for egevaluering, og at dette best kan skje i samarbeid mellom sektorene.

Sekretariatet og Utdanningsdirektoratet

Evalueringen berører sekretariatets rolle og forholdet mellom sekretariatet og Utdanningsdirektoratet. Det blir pekt på at det kan være hensiktsmessig med en gjennomgang av sekretariatets mandat, oppgaver, kompetansebehov og plassering i lys av at DKS går over i en mer permanent fase. Det blir videre pekt på at samarbeidet mellom sekretariatet ved ABM-utvikling og Utdanningsdirektoratet er utfordrende, og at det kan være naturlig å ta opp igjen og vurdere innholdet i samarbeidsgrunnlaget.

MiS mener det er viktig at det i videreføringen av satsingen må sikres et kompetent sekretariat, og at plassering av dette samt rollefordeling, ansvarsområder og samhandlingsmønster mellom sekretariatet og Utdanningsdirektoratet blir gjennomgått. Det vil være naturlig at man vurderer dette blant annet i lys av oppbyggingen av det nye nasjonale kompetansesenteret som er lagt til Bodø.

Styringsgruppen og referansegruppen

Evalueringen konkluderer med at det fortsatt bør være en referansegruppe for DKS. Det blir imidlertid pekt på at referansegruppens mandat er vagt, at dens oppgaver har endret seg over tid, og at den har blitt litt mer perifer enn den var i utgangspunktet. Det blir videre pekt på at det er svak kobling mellom styringsgruppens arbeid og referansegruppen.

MiS mener det vil være hensiktsmessig å opprettholde en nasjonal referansegruppe i utviklingen av DKS, og det må legges til rette for at samhandlingen mellom styringsgruppen og referansegruppen kan forbedres. Mandatet for referansegruppen må gjennomgås slik at gruppen kan bli brukt på en mer aktiv måte. Av dette mandatet må det også gå fram at referansegruppen må arbeide mer utadrettet og i større grad synliggjøre sitt eget arbeid for alle aktuelle parter, blant annet gjennom aktiv bruk av IKT. Sammensetningen av ei referansegruppe, og den kompetanse man ønsker, bør være gjenstand for vurdering. Referansegruppens leder bør også ha en mer uavhengig rolle i forhold til et fremtidig sekretariat enn i dagens ordning der både lederen og sekretariatet er tilknyttet AMB-utvikling. MiS mener det er viktig at det også opprettes regionale og lokale referansegrupper for å styrke samhandlingen både innen og mellom disse nivåene, og at dette må gå klart fram av styringssignalene.

Kulturskolen

Kulturskolen tilbyr opplæring innenfor kunst- og kulturfag til barn og unge. Tilbudet gis i hovedsak som en fritidsaktivitet. Noe av tilbudet er rettet mot skoleverket, blant annet kompetansetiltak rettet mot lærere og større kulturprosjekt i grunnskolen.

Arbeidet med DKS på lokalt plan skal gjennomføres i et samarbeid mellom grunnskolen, kulturskolen og kulturlivet for øvrig. Dette betinger at skoleeier ser de ulike tilbudene i en helhet, og integrerer kulturskolene i sine skolesekkprosjekter.

DKS forutsetter at kulturskolen skal utvikles til lokale kompetansesentre. Kulturskolen besitter kompetanse som gjør den til en kunstfaglig og pedagogisk ressurs. Det er derfor avgjørende at det etableres og foredles et godt samarbeid mellom kulturskole og skole, lokale kunstnere, musikere, museum og bibliotek. DKS vil medføre en fornyet rolle for kulturskolen, og den bør få en mer sentral organisatorisk plass i det lokale DKS-arbeidet, med forventninger om å være en aktiv part i utformingen av skolesekken. Kulturskolen må forankre DKS i sin målsetting og i sine lokale planer. Dermed vil den bidra til å sikre at de lokale ressursene blir utnyttet på best mulig måte, og det vil styrke skolen som lokal kulturbærer.

Det er et stort behov for lærere med estetisk kompetanse i grunnskolen. Fraværet av denne kompetansen kan blant annet medføre en manglende likevekt mellom de to sektorene i realiseringen av DKS. Det bør i større grad trekkes veksler på den kompetansen kulturskolen besitter, og MiS mener at man blant annet er tjent med å se ansettelse i sammenheng mellom kulturskole og grunnskole.

MiS mener det vil være hensiktsmessig med enda tydeligere signal fra sentralt hold om hvilken rolle kulturskolen skal ha i DKS. En slik klargjøring bør bl.a. omfatte:

- organisatorisk rolle lokalt
- kompetanseutvikling for lærere
- medansvar for implementering av DKS i skolen
- produksjoner og formidling

Den lokale kulturarenaen

MiS mener at lokalt samarbeid og koordinering på kulturområdet knyttet til den enkelte skole, og på kommunalt nivå, er nødvendig for å kunne legge best mulig til rette for at barn og unge skal kunne få en helhetlig opplevelse av kunst og kultur. Opplevelse, læring og egenaktivitet kan foregå i en sammenheng som stimulerer barnets kunstopplevelse/persepsjonsevne, kunnskap/lærelyst og ferdigheter/skapersevne.

Følgende virksomheter/prosjekter arbeider ut fra denne tankegangen og burde kunne være tilbud som gis skoler, kulturskoler og kommuner i forbindelse med utvikling og gjennomføring av Den kulturelle skolesekken:

Skolen som kulturarena – Gjennomført av MiS på hundrevis av skoler over hele landet: Lederskolering, konkret samarbeide mellom skole, kulturskole og fritidskulturlivet, tverrfaglig prosjektarbeid, etablering av samarbeidsplattformen ”skolens kulturforum” som tilrettelegger praktisk, faglig og økonomisk for opplevelser, læring og kulturaktivitet på skolen som lokal kulturarena. Gjennomføring av lokalt kulturprosjekt.

Helhet – Skole og kultur – MiS’ pilotprosjekt i Aust-Agder over to år som gjennomføres i samarbeid med Norsk kulturskoleråd og Norsk musikkråd. I 5 kommuner skal alle skolene og kulturskolen -

- gjennomføre ”Skolen som kulturarena” ved alle skoler, samtidig som kommunene skal gjennomgå og utvikle sine planer innenfor kultur- og skolesektoren, inkludert DKS, med tanke på bedre koordinering av virksomhetene
- evaluere og utvikle kulturskolen som kommunalt ressurscenter for kunstfaglig opplæring, opplevelse og aktivitet.
- etablere DKS’ kunstfaglige sektorer som gjennomgående/felles i skole, kulturskole og aktivitetstilbud
- etablere tilrettelagte kulturverksteder for barn og unge innenfor alle DKS’ sektorer. Ses også i relasjon til utvikling av det kommunale UKM.

Kreativt oppvekstmiljø (KOM) – Norsk kulturskoleråd har foreløpig to prosjekter i gang der utvalgte skoler og kulturskoler får lederskolering og inspirasjonsseminarer for lærerne med tanke på kompetanseheving og samarbeid mellom skole og kulturskole om prosjekter og kulturproduksjoner.

Lederansvar

Et konstruktivt samarbeid mellom skole og kultur er avhengig av forståelse, kompetanse og handlekraft på ledernivå. Det er derfor avgjørende at skoleledere besitter den nødvendige innsikt, og samtidig har utvetydige forventninger og krav knyttet til sin lederrolle i forhold til DKS i den enkelte virksomhet. DKS sin suksess er ikke minst betinget av at satsingen er forankret i ledelsen i kommunen og skolen. Kulturkontaktene på kommune- og virksomhetsnivå er sentrale personer, men det vil være et feilslag å legge ansvar for utvikling og implementering av DKS på disse. Ansvar må ligge på skoleeier og skoleleder.

MiS mener derfor at det må utvikles og gjennomføres kompetanseutviklingstiltak rettet mot skoleeiere og skoleledere, og at forventninger og krav i forhold til DKS blir nedfelt i lederavtaler med den enkelte.

Økonomi

DKS finansieres ved spillemidler. Dette gjør ordningen sårbar i forhold til svingningene i disse midlene. En slik omfattende satsing må finansieres med større grad av forutsigbarhet, og MiS mener derfor at DKS må gjenfinnes som en post i statsbudsjettet som ikke er utsatt for tilfeldigheter.

Midlene fordeles etter en nøkkel, der det er forutsatt at minst 1/3 av midlene som fordeles regionalt skal ut til det lokale nivå i kommunene. Dette praktiseres ulikt i fylkene, der noen regionale nivå holder seg til minstemål, mens andre fordeles langt større andel til kommunene.

MiS ønsker at fordelingsnøkkelen blir tatt opp til vurdering i lys av de erfaringene man har gjort så langt. Ut fra evalueringens framheving av den dialogiske formidling, vil det være tjenlig at en større del av midlene fordeles til det lokale ledd.

Anbefalinger

Musikk i Skolen anbefaler at -

- *samhandlingen mellom de to sektorene blir gjenstand for drøfting med bakgrunn i evalueringen, og forhold knyttet til et framtidig sekretariat for DKS ses i lys av bl.a. oppbyggingen av det nye nasjonale kompetansesenteret for kunst og kultur i opplæringen*
- *et fremtidig sekretariat styrkes med skolefaglig kompetanse i tillegg til kunst- og kulturfaglig kompetanse*
- *dersom sekretariatet skal ha det operative ansvaret for DKS må det også inneha kompetanse mht. utvikling av varige strukturer, kommunikasjonslinjer, generering av erfarings- og kunnskapsproduksjon, samt utvikling av standarder for rapportering i forhold til ulike sider ved DKS.*
- *en nasjonal referansegruppe for DKS videreføres med et klart mandat*
- *det økonomiske fundament for alle sider ved DKS blir vurdert*
- *fordelingsnøkkelen for DKS-midlene blir vurdert*
- *det opprettes et sentralt diskusjonsforum på DKS-nettsidene*
- *sentralt nivå får ansvar for å initiere og utvikle aktuelle kompetanseutviklingstiltak for ledere i samarbeid med aktuelle kompetansemiljøer*
- *sentralt nivå får ansvar for at det er en løpende og drivende diskusjon om kvalitet i DKS*
- *sentralt nivå får ansvar for at forventninger og krav i forhold til DKS går klart fram av aktuelle tildelingsbrev*
- *fylkesnivået får ansvar for å koordinere og gjennomføre kompetanseutvikling av ledere*
- *fylkesnivået får ansvar for å arrangere møteplasser og strukturer for erfaringsutveksling og refleksjon mellom aktuelle aktører*
- *skoleeier på lokalt nivå får ansvar for å koordinere virksomheten mellom de to sektorene*
- *skoleeier på lokalt nivå får hovedansvar for å utvikle handlingsplaner for DKS, som blant annet omfatter kompetanseutviklingstiltak, og å utvikle og drifte lokale møteplasser og strukturer*
- *DKS stimulerer til at alle skoler og kommuner etablerer lokale arenaer for samarbeid, kunstneriske opplevelser, læring og aktivitet.*
- *DKS sentralt gir tilskudd til utvikling og evaluering av prosjektene "Skolen som kulturarena", "Helhet – Skole og kultur" og "KOM-prosjektet".*

B) KOMPETANSEUTVIKLING

MiS vil framholde at det er et stort behov for kompetanseutvikling i tilknytning til Den kulturelle skolesekken. Dette gjelder både i skole- og kultursektoren. Vi vil også understreke at det er stort behov for å utvikle brukerkompetansen og tilbyderkompetansen i DKS.

I de aktuelle stortingsmeldingene hvor DKS er omhandlet og omtalt, oppfordres utdanningsavdelingene v/fylkesmennene til å samarbeide med fylkeskommunene. MiS ser store muligheter for samarbeid spesielt innenfor kompetanseutvikling. Det kan eksempelvis skje ved at kompetanseutviklingsmidler blir kanalisert fra KD og øremerkes til formålet.

Felles kompetanseutvikling for kunstnere, kulturarbeidere og lærere med fokus på kunst- og kulturformidling til barn og unge, vil være med å legge til rette for det gode møtet mellom kunsten, kulturen og skolen.

MiS mener det er vesentlig at det gjøres noe med lærerutdanningen. Estetisk fagkompetanse er svært mangelfull i grunnskolen, og denne kompetansen er en viktig suksessfaktor om man skal ha håp om å nå målene for DKS. Lærerne er forutsetningen for at kunstmøtet og arbeidet rundt kunstmøtet blir vellykket. For å få til dette, må de estetiske fagene både i allmennlærer- og førskolelærerutdanningen styrkes.

Det vil også være av avgjørende betydning at de ulike kunstutdanningsinstitusjonene (kunsthøgskolene) får mulighet til å utvikle og tilby praktisk pedagogisk utdanning (PPU) for kunststudenter og kunstnere innenfor de ulike kunstuttrykkene. Dette vil resultere i lærere i både grunnopplæring og kulturskole med

høy kunstfaglig og pedagogisk kompetanse. Utvikling av kunstpedagogisk kompetanse ved kunsthøyskolene vil også bidra til større fokus på og kunnskap om kunstformidling generelt, og spesielt formidling rettet mot barn og unge. Slik kompetanse vil være med på å styrke både skolesektor og kunst- og kultursektor.

Kompetanseutvikling av ledere er tidligere omtalt. En målrettet kompetanseheving av skoleeier og skoleleder er en viktig forutsetning for at DKS skal få ankerfeste i skolen og bli en integrert del av skolens virksomhet.

Kompetanseutvikling i skole og lokalmiljø i forhold til DKS er kanskje det mest forsømte området i prosjektet så langt. Det er rom for en stor økning i den resultateffekten man får fra investeringen i DKS. Det er i skole og lokalmiljø barna som målgruppe lever. Ved å øke kompetansen om DKS og om hvordan kultur og kunstopplevelser kan gi oss nye inntrykk, inspirasjon, virketrang og ferdigheter kan det bygges opp en kulturforståelse og kunnskap om behov, muligheter og konkret gjennomføringsevne som ikke bare kan få betydning for barnas opplevelser i DKS, men for hele Norge som kulturnasjon.

I tillegg til prosjektene ”Skolen som kulturarena”, ”Helhet – Skole og kultur” og ”KOM” som er beskrevet ovenfor bør DKS integrere disse kompetanseutviklingsprosjektene som har elevene som målgruppe:

- ”Elever som arrangører” er et prosjekt utviklet av MiS og Rikskonsertene i fellesskap. Elever (og lærere) kurses i å arrangere et profesjonelt kulturarrangement. Kursingen gjennomføres i forbindelse med forestående konsert eller scenisk forestilling fra RK/DKS. Det er utviklet håndbok og nettside.
- ”musikkverksted.no” utvikles av en rekke kulturorganisasjoner og –institusjoner i samarbeid. MiS er med i dette arbeidet om et gratis nettsted for unge der de kan oppleve, lære og skape musikk.

Anbefalinger

Musikk i Skolen anbefaler at -

- det utvikles kompetanseprogram/tiltak for skoleeier/skoleleder
- det utvikles kompetanseprogram/tiltak for lærere og kulturkontakter
- det utvikles kompetanseprogram for kulturarbeidere
- det iverksettes tiltak for å styrke den estetiske kompetansen i allmennlærer- og førskolelærerutdanningen
- det iverksettes tiltak for å opprette praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) innenfor alle kunstfagene ved kunsthøyskolene (KHiO og KHiB). Etablerte PPU- tilbud utvides i tråd med etterspørsel og kompetansebehov.
- det vurderes å øremerke midler til kompetanseutvikling for DKS på regionalt og lokalt nivå
- samarbeidsprosjektet mellom MiS og Rikskonsertene, ”Elever som arrangører”, videreføres og utvikles til å omfatte alle kunstneriske uttrykksformer for alle skoler. Utviklingen bør skje i samarbeid med DKS sentralt.
- samarbeidsprosjektet musikkverksted.no får tilskudd til å etablere og drifte en gratis nettbasert musikkarena for ungdom og musikk
- lokal kompetanseutvikling av ledere, lærere, elever og kulturliv gjennom f.eks ”Skolen som kulturarena”, ”Helhet – Skole og kultur” og ”KOM-prosjektet” blir prioritert innenfor DKS-strukturen for å legge best mulig til rette for et samspill mellom opplevelser, læring og aktivitet i ordningen

C) FORSKNING

Det er forsket lite på barns møte med kunst og kultur, og det som foreligger er forholdsvis lite kjent. Dette gjelder både kvalitativ og kvantitativ forskning. For DKS i dynamisk utvikling, er det en forutsetning å skaffe kunnskap om møter, opplevelser og egenaktivitet, og hvilke konsekvenser det bør medføre for utviklingen av DKS. Det er imidlertid viktig at forskningen favner bredere, og har et videre perspektiv på barns møter med kunst og kultur enn rammen for DKS gir - forskning som favner den virkelighet barnet møter gjennom hele dagen, som skolen, etter skoletid og møter med ulike institusjoner.

Det er behov for:

- kartlegging av eksisterende forskning, både nasjonalt og internasjonalt
- nettverksbygging mellom aktører innenfor forskningen
- implementering av forskningsresultater, blant annet i lærer- og kunstutdanningen

MiS mener det er viktig at denne forskningen kan foregå innenfor allerede eksisterende forskningsprogrammer. Samtidig vil vi understreke behovet for å etablere nye programmer som både omfatter den formelle opplærings- og formidlingsarenaen, kunst- og kulturfaglig opplæring innenfor fritidskulturlivet og DKS' virkning på kulturforståelse og samfunnsutvikling når den gjennomføres i et helhetlig perspektiv mht opplevelse, læring og aktivitet.

Oslo 1. februar 2007

Signe Kalsnes (S)
Styreleder

Geir Grav (S)
Styremedlem

Alexander Krohg Plur
Generalsekretær